

ACCOUNTING, ANALYSIS AND AUDIT: NATIONAL FEATURES AND WORLD TRENDS

**Anna Datsenko, Doctor of Economic Sciences,
Associate Professor
Yelizaveta Ripa, Student**
*Vinnitsa Trade and Economic Institute
of Kyiv National University of Trade and Economics
Vinnytsia, Ukraine*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-269-2-23>

TASKS, FUNCTIONS AND CONTENT OF STATE FINANCIAL CONTROL

ЗАВДАННЯ, ФУНКЦІЇ ТА ЗМІСТ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Сучасний етап соціально-економічного розвитку України характеризується становленням ринкових відносин, і необхідне посилення ролі держави в системі управління економікою та посилення боротьби з корупцією та злочинністю в економічній сфері. Водночас прагнення до постійного вдосконалення адміністративних процесів держави вимагає наукового аналізу змін, а також розуміння та усвідомлення організаційних та економічних механізмів, які держава використовує для виконання своїх основних функцій. Першочергового значення в цьому плані набуває створення системи фінансово-економічного контролю, яка має забезпечити збалансованість і збалансованість функціонування суспільства.

В умовах гострого дефіциту національних фінансових ресурсів зміцнення управління національними фінансовими ресурсами та забезпечення їх ефективного та раціонального використання є актуальною проблемою для України. У зв'язку з цим зростає потреба в об'єктивній розробці наукових основ

контролю державного управління та контролю державних фінансів, а також самостійний моніторинг руху та діяльності органів управління фінансовими ресурсами держави в цій сфері.

Окремі аспекти або сфери державного фінансового контролю у своїх роботах досліджували О. Андрійко, В. Авер'янов, Ю. Битяк, Л. Воронова, А. Васильєв, І. Голосніченко, Р. Калюжний. Ю. Шемшученко та інші.

Вітчизняні вчені по-різному підходять до визначення поняття «контроль», наголошуючи на специфічних ознаках і властивостях контролю. Однак багато сходяться на думці, що контроль є однією з функцій управління і являє собою систему спостереження за функціонуванням об'єктів управління з метою оцінки ефективності управлінських рішень.

Особливе місце в системі контролю займає державний контроль, тобто державний контроль за діяльністю суб'єктів господарювання. По суті, державний контроль – це державна перевірка того, як державні службовці виконують свої обов'язки та як вони функціонують в цілому [3, ст. 255].

Державний контроль має глибоке історичне коріння в усьому світі. В усіх демократичних державах добре налагоджені й дуже успішно взаємодіють системи бюджетно-фінансового, адміністративного та державного контролю, функціонує розгалужена мережа контрольних органів. Вони встановлюються по-різному залежно від специфіки державно-управлінських форм, національних традицій.

Метою державного фінансового регулювання є вжиття заходів для запобігання або зменшення подібних порушень у майбутньому.

Основним завданням системи державного контролю є підвищення ефективності функціонування державних органів щодо захисту інтересів держави і громадян, підвищення відповідальності цих органів і посадових осіб за виконання покладених на них обов'язків. Такий контроль можуть і повинні здійснювати від імені держави спеціалізовані контрольні органи, по суті незалежні від інших функцій.

Аналіз наукової літератури, що визначає сутність державного фінансового контролю, свідчить, що він розглядається як [4, ст. 164]:

- 1) як державна виконавча функція;
- 2) діяльність органів державної влади та посадових осіб;
- 3) реалізація права держави на захист своїх фінансових інтересів.

Метою державного фінансового контролю в умовах ринкової економіки є сприяння зростанню і розвитку всіх галузей і секторів економіки шляхом контролю за досягненням цільових показників і забезпечення дотримання граничних параметрів фінансово-економічного розвитку національної економіки.

Зміст державної фінансової діяльності розкривається на різних стадіях формування та використання державних фондів, які визначаються специфікою їх реалізації [2, ст. 121]:

- на стадії формування бюджетних фондів;
- на стадії їх розподілу;
- на стадії їх використання по регіонах і галузях національної економіки;
- на стадії контролю за рухом бюджетних коштів.

Важливо зазначити, що якщо перші три етапи бюджетних потоків і фінансової діяльності відбуваються послідовно, то контроль має певну подвійність: по-перше, він має наскрізний характер, коли потоки відбуваються на кожному етапі, по-друге, що є завершальним етапом надходження національних фінансових ресурсів.

Функція будь-якої економічної категорії – це втілення її сутності в практичному застосуванні. Державний фінансовий контроль найкраще розкриває свою суть через інформаційну, профілактичну та мобілізуючу функції [5, ст. 133].

Інформаційна функція державного фінансового контролю полягає в тому, що інформація, отримана в результаті його здійснення, повинна слугувати основою для прийняття відповідних управлінських рішень і вжиття заходів щодо забезпечення нормативно-правової діяльності суб'єктів господарювання.

Профілактична функція державного фінансового контролю спрямована на виявлення ситуацій, що призводять до порушення встановлених законами та нормативно-правовими актами норм і нормативів, нестач, розкрадань і зловживань, а також виявлення осіб, які вчинили фінансові злочини.

Мобілізує функція державного фінансового контролю включає визначення наслідків фінансових правопорушень з боку господарських інститутів, умов, що сприяють цим порушенням, поширення прогресивних економічних методів і розробку організаційно-правових заходів, спрямованих на запобігання фінансовим правопорушенням з боку інших державних інститутів.

З викладеного можна зробити висновок, що функція державного фіскального контролю розкриває низку економічних взаємозв'язків між функціонуванням суб'єкта господарювання та питаннями контролю, пов'язаними із здійсненням контрольних заходів у частині забезпечення ефективного використання бюджетних коштів.

На сьогодні в Україні не вирішено питання створення цілісної системи національного фінансового контролю. Існують невизначеності у сфері правової діяльності національних регуляторних органів, дублювання функцій і повноважень, відсутність координації, взаємодії та спеціалізації в інспектуванні та здійсненні повноважень.

В Україні зовнішнім державним органом фінансового контролю є Рахункова палата, яка утворена і працює за дорученням Верховної Ради України. Запровадження контролю є невід'ємною частиною управління державними фінансами та гарантує відповідальність і підзвітність цього управління [1, ст. 48].

Тому контроль завжди має функціональне призначення і відбувається на кожному етапі процесу управління. Державний контроль стосується різних сфер суспільного життя і тому поділяється на особливі види, серед яких ключове місце об'єктивно посідає державне фінансове регулювання.

Фактично кожна діяльність держави потребує використання державних ресурсів, що призводить до певних економічних наслідків. Належний контроль проектів рішень і передбачуваних результатів є необхідною умовою прийняття ефективних управлінських рішень на будь-якому рівні державної влади. Між тим, державний фінансовий контроль є одним із найважливіших видів контролю, який здійснює уряд.

Література:

1. Бандура В. Проблеми та перспективи розвитку аудиторської діяльності в Україні. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток соціально-економічних систем в геоekonomічному просторі: теорія, методологія, організація обліку та оподаткування». Тернопіль, 2017 р. С. 47–49.
2. Борисенко Л.М. Суть та значення державного фінансового контролю в Україні. Стратегія економічного розвитку України. 2020. С. 116–126.
3. Даценко Г.В. Вдосконалення складових елементів державного фінансового контролю в Україні. *Вісник ЧТЕІ. Економічні науки*. 2013. С. 254–257.
4. Жадан Т.А. Економічна сутність та зміст поняття «державний фінансовий контроль». *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. № 16. С. 161–168.
5. Навродська М., Артюх О. Державний фінансовий контроль: міжнародний досвід. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. Вип. № 4, Одеса, 2018. С. 129–140.